

POBL VREIZH

4^L

GOUHERE-EOST
1980
NIV. 125

en niverenn-mañ,
ar fin eus ar pennad
diwarbenn bresel an Aljeri

HARPIT POBL VREIZH

KRP 2746-79 ROAZON
CCP RENNES

2e listennad

J. Fichou, Brest	20,00
J. Soudrille, Dreux (28)	20,00
F. Peru, Berhet	10,00
A. ha P. Cousin, Fécamp (76)	20,00
A. Le Carron, Pempoull	10,00
Loeiz Donal, Banaleg	20,00
G. Rivière, Kleger	20,00
Robert R., La Roquette (06)	20,00
Y. Abiven, S. Tegoneg	20,00
G. Foucher, Dinam	60,00
Y. Guillou, S. Brieg	60,00
L. Bihannic, S. Maloù	20,00
M. François, Naoned	20,00
C. Rilly, Blois (41)	20,00
F. Danielou, Naoned	10,00
G. Nicolas, Dinam	10,00

380,00

Diwar al listennad 1^{añ} 375,00

War-un-dro 755,00

Ne c'heller ket lâred e vo druz ar soubenn
ganeomp ewid an deizioù : 375L e Mezhe-
ven, 380L er mis-mañ. Petra ober, nemed
ober gant ur pezh a zo ! Trugarez vras d'ar

**Bez' e c'heller
kaoud
dastumadennoù
klok eus
« Pobl Vreizh »
niv. 95-117,
keinet,
fichet,
kempenn :
80L. an tamm.**

Skrivañ da : UDB, BP 304
29273 BREST Cedex

CAFÉ DES MOUETTES TAVARN AR SKREWED

Guinness diwar ar waskeres

Porzh a goñvers

BREST

Tél. 44.33.21

16 partikulier o deus bet ar soñj da gass ur
gwenne bennag da b/POBL VREIZH evel-
kent !

Braw, dispar, kaer spontus eo bet gouel
POBL VREIZH e Brest d'ar 14 ha d'ar 15 a
Vezheven : 25 000 a dud zo bet deuet e-
barzh tachenn **Penfell**, damdost da **Vrest**, e-
lec'h ma oa ar gouel... N'eo ket hangarioù
Penfell ar re vrawañ a c'heller da gaoud, mes
ne vern : leun-chouk e oant. Standoù, kane-
rion, dañserion, ha tud, tud. Ken e oa diaes
da neb en doa c'hoant da dostaad douzh
stand ar wask — ma oa warnañ POBL
VREIZH da werzhañ — kaoud anezhañ. N'eus
bet den flastret ebed, den gloaset ebed, med
« toujust » !

Ahanta ! Fiziañs hon eus e vo roet ur
gwenne bennag da b/POBL VREIZH, rag
war a lavarer ez eus bet rastellet meur a heni
memestra. Ha peogwir e oa gouel POBL
VREIZH, ne chomo ket POBL VREIZH heb
mont da c'houlenn he lod. Fiziañs hon eus ne
vo ket lodennig ar paour.

Rag, gouzoud a rit moarvad, lennerion ha
komanterion ger, n'eo ket gant ar c'homa-
nantoù e c'heller paeñ kement hag a goust
POBL VREIZH. Rag, gant ar c'homanantoù e
teu dimp wardro 48 000L beb bloaz. Hag e
koust POBL VREIZH wardro 77 000L, beb
bloaz iwe. Pebezh toull er c'hef, soñjit. Tost
da 30 000L vez red kaoud. Ganeoc'h-c'hwi,
gant ho kwenneien o tont didrous beb mis, e
vez dastumet wardro 7 000L. Sed e chom
23 000L da gaoud. Ur fortun, ewid ur
gelaouenn baour evel POBL VREIZH...

Setu perag, daoust ma rit kalz dija ewid
POBL VREIZH en ur gass dezi gwerzh ur
pakad butun pe zaou, gwerzh ur plass
sinema, gwerzh ul levr..., red eo ansav n'eo
ket trawalc'h, pell ahane.

Dalc'hit eta da gass dimp, tamm-ha-tamm,
ingal ha didrous, ho kwenneien a ra mil vad
da b/POBL VREIZH. Ha trugarez vras ur
wech ouzhpenn.

POBL VREIZH

Ti-Moullerezh « Iroise »

29200 Brest

Rener ar gelaouenn :

Fañch Morvannou C.P.P.A. 50 091

1500 skwerenn

Kemennadenn

Mezh awalc'h hon eus o kemenn
d'hol lennerion ha komanterion
ez eo an niverenn 125-mañ eus
POBL VREIZH un niverenn o tal-
vezoud ewid daou vis: **GOUHERE**
hag **EOST**... Arlene dija e oamp
bet ken dinec'h oc'h ober kemen-
dall. Arabad krediñ koulskoude ez
ay oll ganfarted skipailh POBL
VREIZH d'ober kof-rous war an
traezh epad an daou vis-se ; forzh
penaos, beteghenn e talc'h an heol
da vouzhañ... Mes red eo dimp
disterniañ un disterrañ, ha roiñ da
c'houde, an eil re hag ar re all
ahanomp, hon eus iwe gwreg ha
bugale, ha poaniañ da vezañ
muioc'hig gante mar bez tu. Heb
kontañ al labourioù dilerc'hiet,
red dic'hrosañ anezo, kass lod
anezo beteg penn...

Eveljust e talv ho komanant
ewid 12 niverenn POBL VREIZH:
ne vefet ket lâret.

Vakañsoù laouen d'an oll, mes
chomomp war ewezh : peurvuiañ e
oar ar gouarnamant ober e vad eus
an hañv ewid ober e droioù kamm
ha pakañ al labourerien en e
bejoù, en un doare vil ha ganas.

POBL VREIZH

KOMANANTOÙ

	boutin : 40 L	V
P	skoaz : 60 L	R
O	pe ouzhpenn	E
B	KRP ROAZON	I
L	2746-79	Z
	C C P RENNES	H

Komanantit d'ar gelaouenn bolitikel nemeti e
brezhoneg penn-da-benn

Pobl Vreizh (service abonnements *)

BP 304 - 29273 BREST-CEDEX

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

a gass e gomanant

Boutin : 40 L (1)

Skoaz : 60 L pe ouzhpenn (1)

Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

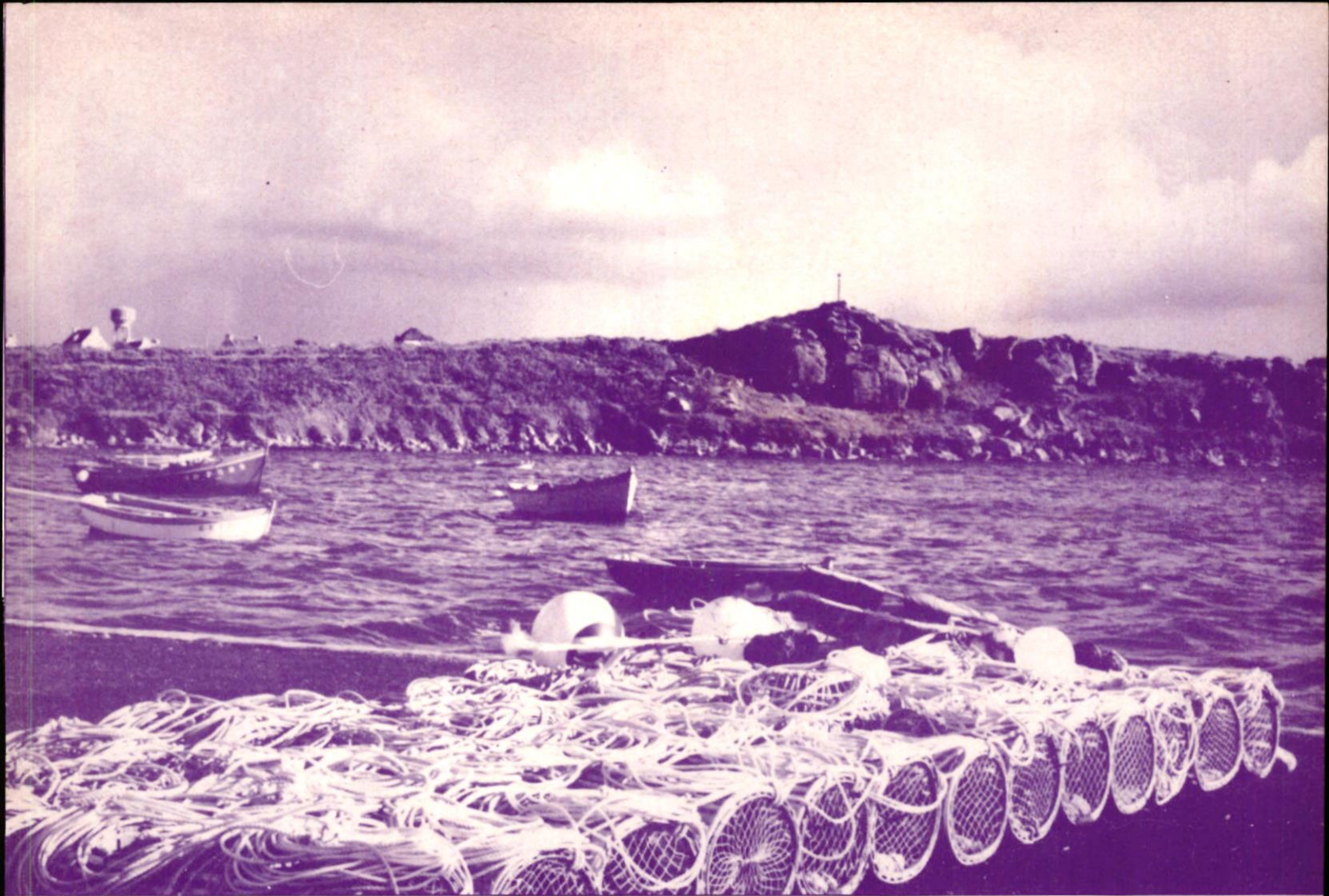
Amañ an arc'hant

dre chekenn-bost (1)

dre vandat-lizher (1)

dre chekenn-vank (1)

CCP RENNES 2746-79

GOURENES RUIS...

Etal Sarzhaw emañ e voned da serriñ « Institut Médico-Pédagogique » ar Velin Glas, a yae en-dro gwerso dija, e Arzhon/Tumiac (an « Tumiac »-se a vez gwaeret « Butte de César » anehoñ ged tud ar c'hornad).

Ha perag e serrer IMP ar Velin Glas ? Hervez ar re a zo mestr arnomp-ni, em abalamour nend eus ket trawalc'h a dud ennañ : boud zo ul lesenn hag a ro an avis da ouarn e-mesk o zud ar vugale nebeud en o aes, ha krouet zo bet iwe er skolioù klasoù spissialiset ma c'heller kass enne ar vugale a vese degemeret eraog en IMP-où.

Mes nend eo ket ase ar wirionez penn-da-benn. El ewid ul lod bras ag an dachenn sossial, emañ bet lakaet an dachenn « médico-éducatif » e karg ag ar c'hompagnunezhioù prewez, ha nend eus ket bet savet politikerezh klok ebed a-berzh Stad ewid an afer-se. An dud gopraet e-diabarzh an dachenn « publik-kuzh »-se (prewez ar melestradur anehi, a-bezh Stad (DDASS) an argant ur sort) nend eo ket gwarantet o flassoù-labour, ha pa vez adkempennet ha adframmet an dachenn-se, e-sigur ar wall-enkadenn a vremañ da skwer, e vezont skarzhet didruez. Seul aessoc'h e vez adframmet ar jeu m'ema ar re e karg ag ar Velin Glas tud heb diasez ebed er vro : setu n'o deus ket vennet na klasket gouarn ar Velin Glas...

Hag e tay an IMP-se da vout ur « Greisenn a Sikour dre al Labour » (CAT), hag e lamer 20 plass-labour ar 26 a oa eraog.

E lec'h ar vugale, e vo eno-tud en oad red dehe bewiñ ha labourad e « metoù miret », hag e vint lakaet d'ober ardro an dachenn hag al letonnennoù !

**MAR GOUIT
UN TAMM GALLEG,
LENNIT
«LE PEUPLE BRETON»
IWE...**

ARABAD ANKOUAAD :

**BEZ' E C'HELLOMP
KASS « POBL VREIZH »
D'AR SOUDARDED
EWID NETRA :**

skrivañ d'ar gelaouenn

Piw bennag a anav Gourenes Ruis hag a oui emañ bet diviset ar « C'halvidigezh Touristikel » anehi, a gompreno pegen grevus emañ stad an traoù er Velin Glas : n'heller ket assantiñ e vehe roet taol ar marw d'ar c'hornad-se, n'heller ket lesel an traoù da voned d'an dias, pa vennomp ni difenn ewid peb unan ar gwir da **VEWIÑ HA DA LABOURAD E-BARZH AR VRO !**

A du 'rall, setu kollet iwe e blass-labour ged animatour ar Greisenn Goar ha Kultur Kornad Ruis, ewid « abegoù ekonomikel ». Ur paotr bet lakaet ar renk ewid ar mouezherezh kanton diwezañ ged Marcellin e hunan !

Peheni eo politikerezh kulturel pennoù bras ar c'hornad ? Ober animasion epad ar misioù hañv hebkén ? Ged « Sonerezh ha Gouloù » ar gastell « Susicinio », ha un tan-artifiss ar borzh plijadur ar C'hroesti (badezet « Port La Lande », rag e skrigne dent ar pennoù bras ged an hanw brezhoneg ?)...

Pessort amzer-da-zoned e-barzh ur vro, ma ne vez roet labour d'un den namaed daou vis ar zaou-zeg ?

Mall eo dihun ! Kroget eo tud Ruis da zigouskiñ ur sort. Gwezhet e vez Le Peuple Breton diwar huchal ar blassenn Sarzhaw beb mis : 26 niverenn gwerzhet er mis tremenet. Dalc'homp ataw !

Kevrenn UDB Gwened

6% ewid an UDB e Groñvel

Ur barres vras eus Kernew-Uhel eo **Groñvel**, bras hag ec'hon, peogwir ez eus 14 986 dewezh-arad oc'h ober anezi (6434 d.a oc'h ober **Rostren**, 1420 oc'h ober **Treogan**, **Paoul** : 6512 d.a, **Plevin** : 5472 d.a, ar parresioù-se o vezañ e-kichen **Groñvel**). Eus eskopti kozh Kemper e oa an oll barresioù-se araog an Dispac'h, petra bennag m'emaint e-barzh ar « C'hodunor » bremañ. Ur c'horn-bro m'eo bet chomet bew ennañ epad pell spered taol-dispac'h ar **Bonedoù Ruz**, ha, tostoc'h douzhimp, heni ar **Resistañs**.

Ur barres vras, rannet e teir farres kozh : **Groñvel**, **Tregornan** ha **Sant-Mikael** : 1756 a dud en oll ; n'eo ket kalz ewid un dachenn ken bras ; an teir « farres »-se a vod kement a dud ha ma raje **Paoul** (811), **Plevin** (883) ha **Treogan** (160) lakaet assambles (1854), mes amañ e vije iwe 13 404 dewezh-arad... Emaomp eta e-barzh ur vro strewet ar boblañs enni, mes iwe ur vro o koll he nerzh, he buhez, he bugale : war ar maes n'eus ket labour ewid ar re yaouank...

Un disparti, un troc'h a gaver etre an teir farres aet da ober kumun **Groñvel** : kalz ruzroc'h eo **Tregornan** ha **Sant-Mikael** ewid ne 'z eo **Groñvel** he hunan : e **Groñvel** emañ ar « vourc'hisien » o telc'her koñwerzh, e **Groñvel** emañ poues an tu dehoù.

Da geñver botadeg mis Meurzh 1977 e oa aet tu kleiz e-barzh,

peogwir e oa 15 koñsailher bet dilennet war listennad Unvaniezh an Tu Kleiz, ha 2 hebkén eus an tu dehoù.

An Aotrou maer, **Troscoc'h**, eus ar PS, a oa aet un tamm mat re bell ganti : skarzhet en doa unan eus sekretouresed an ti-kêr araog termen he c'hontrad, ha dre ma oa **Troscoc'h** dre harz boud stlejet dirag les-varn ar Brudomed, en doa roet e ziles, assambles gant daou goñsailher all eus ar PS. Setu e oa tri c'hoñsailher newez da gaoud. Hag ez eo bet gwraet ar votadeg-se d'ar 27 a vis Ebrel.

Buan e saver diw listennad : unan eus an tu dehoù, unan eus an tu kleiz (daou PCF hag un trede a-du gant ar PCF). Goulenn a ra J.Y. TANGUY, un UDBist eus ar barres (eus **Sant-Mikael** endeeun) mont war al listennad-se, heni an tu kleiz. Respont a raer dezañ n'eus ket plass ewid an UDB...

Neuse e ra J.Y. TANGUY ha Monik FEUVRIER o soñj sevel ul listennad UDB diglok, gant o daou hanw : a-du emañ kevread UDB Kreiz-Breizh ha BP an UDB.

N'eus aet e-barzh den ebed eus an tu kleiz, peogwir en deus gounezet an tu dehoù a-dal an dro gentañ.

Mes 6% eus voterien **Groñvel** zo savet a-du gant an UDB. N'eo ket divalaw ewid un taol kentañ.

Penaos eo deuet hon daou gamarad a-benn eus o zaol ? Da gentañ, Monik FEUVRIER zo deus **Tregornan**, ha

J.Y. TANGUY deus **Sant-Mikael**. Rannet o deus parres **Groñvel** etre daou, hag aet da gomz gant an dud, a di da di. Degemeret mad kàer e peb lec'h. Laouen eo bet an dud o weled tud yaouank o tont da ziskutiñ gante eus problemoù ar barres : ar re yaouank o vont kuit dre ma n'eus ket labour, ur c'hlass eus ar skol publik o vont da serriñ moarvad, an adloden-nañ bet gwraet eno pewart mis so...

Ne ouie den ebed beteghenn petra oa an UDB. Nemed e vese mesket gant an FLB, evel boas. Klasket o deus Groñvelis gouied pessort troc'h a zo etre an UDB hag ar PS, etre an UDB hag ar PCF. Mes dalc'hmad e teue ar gaos war ar problemoù pem-dezieg hag an trubuilhoù o tont d'o heul : an dilabour, ar prisiou o kreskiñ, ar bec'h war an dachenn etrevroadel...

Ker en deus paeet an tu kleiz taol divalaw ar maer kozh o skarzhañ ar sekretoures. Rag, daoust ma oa bet gwraet an taol vil-se gant ar maer e hunan, war an tu kleiz en e bezh eo kouezet an dismegañs hag ar mallozh.

Mes ewid an UDB ez eus bet lakaet ur genn en e blass. N'hello ket bremañ re an tu kleiz gall lâred n'eus ket anezi e **Groñvel**. Labour vad o deus gwraet Monik FEUVRIER ha Jañ-If TANGUY. Hadet o deus. Dont a ray mare an eost...

AN TANIO HAG AN AMOCO

Un toullad ewezhiadennoù a-zivoud an « **Tanio** » hag an « **Amoco** ».

AN DILENNIDI :

Bet e oa bet, diwar atis ar CFDT, ur pezh manifestadeg etre **Tregastell** (pe Tregas-teil) ha **Ploumanac'h** ma oa deuet ar strolladoù politikel (nemet ar PCF), ar sindikajoù, an Ekologourien hag all... Peadra da roiñ da intent d'ar gouarnamant e oa fulor e kalon an dud hag e oant mennet da stourm.

Med tud a oa bag a gave an dra-se « re bolitikaet ». Dreistoll an Aotrou **Henry**, ur c'husulier PSU eus **Priel**. Hemañ, ha ne blij ket kalz dezañ an UDB, ne seblante ket gwall laouen o weloud ahanomp eno niverus o skrignañ traktoù. Itriket en doa neuse, gant paotred ar PS, sevel ur « C'homite a Lanw Du » e-lec'h ma ne vefe nemed dilennidi. Eno e vefe bodet assables gant paotred ar PS tud evel an Aotrou **Pen**, maer **Pleumeur**, an Aotrou **Martin**, maer **Tregastell**, an Aotrouez **Paranthoen** ha **Bonnot**, maer hag eilmaer **Perros**, da lâred eo stourmerion c'hredus ha Bretoned penn kil-ha-troad. Evel ma vefe possubl ober an « Unvaniezh Sakr », pa vez kistion eus tamall ar « Briñsed hor gouarn », ha lakaad dilennidi an tu dehoù da roiñ muioc'h a dalvoudegezh da interestoù ar Vretoned eget d'o re int. Evel ma vefe ankouaet gant tud ar PS marevezh ar CELIB hag emgannoù an A. **Phlipponneau** a-eneb e gomper **Martray**.

Er stumm-se, ez eo bet mouget ar c'hounnar e Bro-Dreger ur wech c'hoazh.

KENTAÑ BEAJ PARIS

Ur pennad amzer goude-se, ez eo bet hon dilennidi e **Paris**. Ha bet digemeret eno gant biniaouerien a c'his newez. Ar pezh a roas tu — gwir eo — da zarn anezo da zizoloñ o « fersonelezh breizhad »... da nebeutañ e-kehid ha ma oant dindan leweson gwiallennoù-hud achantourien **Giscard**.

Neuse ez eo bet dibikouset un tammig daoulagad un toullad anezo. **Henry** ha **Simon** — hemañ eo rener ar « C'homite » — aet e fulor ruz, a gennigas zoken aosañ ur vanifestadeg vras ha diasezañ a-newez ar stourm war nerzhioù bew ar vro. Hogen, red e oa d'an dud kaloneg-mañ kaoud assant an Aotrou **Jagoret**, depute PS ar c'horn. Hemañ, ewid pris ebed, ne fellas ket dezañ klewoud komz eus sort traoù. « Penaos, c'hoant hoc'h eus da c'hwezhañ an tan er vro. Da vare **Plogo** ? Hag ewid piw e votfe kentañ tro, an Dregeris » ? a lâras ar paotr-mad-mañ. (C'hoant 'm bije da lâred kentoc'h an Tad Mad-mañ). Ha setu, abaoe an deiz-se, ema peuc'h ar barados oc'h en em lediñ adarre war aodchoù Breizh-Isel.

PARIS (Bis)

« Ar gaou eo ar Stad » a lâre ar prederour kozh. Kement-se zo gwir, sur mad, ewid ar Stad C'hall. Hogen, gant ar « jiscardianed » ez eus un dra ouzhpenn o

tegouezoud : gouzoud a raont ober implij vad eus ar binwioù-kelaouiñ (pe, mar kirit, ar mass-media). Ha pa vez lakaet an teknikoù modern e servij ar gewier, se a c'hell ober burzhudoù.

Pedet eo bet ar Vretoned d'an « **Elysée...** » evel ma vez pedet an danvad gant ar bleiz. Sañset e oa ewid goulenn digant **Giscard** ma kemerfe disentezioù buan ha nerzhus. Bet eo bet hon « dilennidi dibolitikel », en o zoues **Henry**, **Simon**, **Jagoret**, **Jocelyn** hag all. Leun a fiziañs evel ar « Vretoned vad » ma komz **Youenn Gwernig** diwar o fenn. Koulskoude, diouzh klewed, un tammig araog an emgav, e oa krog ar re finnañ anezo, evel **Jocelyn**, da vezañ ankeniet. Hemañ en em c'houlenne e pessor peij e vefent tapet, ha bet oa bet war-nes Sousañ, d'an diwezañ termen. Pa 'z 'eo degouezet an A. **Marcellin** ganto er « Maison de la Bretagne », o deus goulennet digantañ groñs na gomzfe ket er skinwel. Rediet o deus anezañ zoken da douiñ. Ar pezh en deus gwraet hep diaester !

Ar peurrest a anavezit ken koulz ha me. Herwez ar pezh a zo bet diskouezet en « tele », ez eo gantañ e oa toud an ton hag ar pardon. « Ema, emezañ, hor president e hunan oc'h ober e seizh gwellañ ewid diskoulmañ hor c'hudennoù. Ar familhoù a vo digollet, hag all hag all... » Kâer en doa an A. **Simon** en em zifretañ evel ma c'halle, n'eus bet klewet beteghenn nemed komzoù flour ha sioulus hol louarn fin.

Ha goude-se, e-kehid ha ma oa hon dileuridi o tivisoud er « Palais-Bourbon » gant R. **Barre** hag e vinistred, e oa hon touer a vicher, hag eñv tec'het kuit sioul-sibouron epad un eurwezh eus ar sal, o varvailhad gwashañ ma c'helle war oll skingomzoù ar Rouantelezh.

Hag hor paourkaezh dilennidi rankoud distroñ d'ar ger, pinous ha touteg, bet tremenet ur wech ouzhpenn lost al leue dre o genoù.

Aet eo Debré war ar renk ewid ar votadeg President ar Republik (ar journalioù).

Fentus eo gweloud ne vez tennet kentel ebet eus an istor gant ar Vretoned. En 1962, e oant bet touellet a-zivoud al lesenn-stur. Newez so ez int bet touellet a-zivoud ar « C'harta Kulturel ». Daoust da se, e-lec'h kaoud feiz enno o hunan ha poanial war al lec'h ewid gounid o gwirioù, e kavont gwelloc'h mont da zaoulinañ dirag Moloch ar Stad. Evel ma ouzer, an emrenezh n'eo ket nemedkén ur gudenn a ensavadurioù politikel.

AN AMOCO :

Un dra c'hoazh a laka war wel politikezh gouarnamant Paris en hor c'henver hag ar garantez a ziskouez kaoud ewid ar Vretoned. A-zivoud afer an « Amocokadiz » ez eus bet diasezet ur gevredigezh gant ar parresioù war an aod ewid difenn o interestoù pe, es reisis, ewid ober ur proses d'ar re a zo penn-kaos da beñse an « Amoco ». Enni ez eus bremañ 80 kumun, rag kalz a arc'hant a vez ezomm ewid seweniñ sort prosesioù. E gwirionez, pa lavaran « diasezet », n'eo ket gwir. O klask diasezañ an heni emaint. Rag un dra a vank dezo ewid-se : kaoud akord ar pefed. Hemañ, dre urzh ar gouarnamant, a eneb, kement ha ma c'hell, ouzh ar gevredigezh-mañ hag a nac'h beteghenn hec'h anavezoud. Penaos kompren se ?

Ar Stad he deus savet ur proses iwe a-eneb an « Amoco » hag ema war var da goll anezañ. Ewid abegoù liessort : da gentañ, kemplaes eo kudenn ar respontegezhioù. Pemp pe c'hwec'h aoadur zo e-barzh ar jeu. Ha gouarnamant **Paris** en deus gwraet ar fasi da dagañ « Amoco Transport » nemedkén. D'an eil, barner **New-York** zo o pleal gant an afer ne ra ket diouwer dezañ arguzennoù ewid tamall paotred **Paris**. Ar re-mañ zo pell diouzh bezañ gwerc'h. N'o deus gwraet netra ewid gwareziñ an aod. Ha gant gwall-zarvoud an « Tanio » war ar marc'had... D'an trede, bez ez eus, e-toues paotred ar Stad, tud hag a zo bet galwet gant ar barner da zont da reiñ dezañ displegadurioù : tud evel Prefed ar Finister ! Hag ema ar gouarnamant o kilan.

Er c'hontrel, ar parresioù a vefe kasi sur da c'hounid o frosses, da lâred eo ur milion dollar. Rak n'eo ket possubl tamall dezo un dra bennag. Eus petra e vefent kablus ? Setu. Ar gouarnamant n'ema ket ewid gousañv e vefe gounezet sort proses gant ar c'humunioù. Kement-se a vefe fall ewid ar c'hreissenerezh. Sonjit un tamm : tud eus an dias o kemer intrudu, o tremen a-us da c'halloud ar Stad hag o tont a-benn eus o zaol ! Ha ma en em silfe e empenn sort lamponed mennos an emrenezh ? Ha ma teufent da grediñ ez int barreg da ijinañ traoù dreso o-unan, d'en em verañ int-i o hunan, e-lec'h mont e goudor dindan vantell warezus ar Stad ?

Peadra zo da bleustriñ war fealded peur-badel ar Vretoned ha war o sentusted...

F. Kerrain

EIZH BLOAW

diwar levr Y

KUIT DA CHIPOTAD

A-zaleg 1956 oa krog heniennoù evel Jeanson da reiñ dorn war-eeun d'an FLN. Petra d'ober kén pa vezer bet traisset gant an SFIO, pa ne fiñw na ne flach ar PCF, ha pa glewer deus an tu all d'ar mor rifadennoù ha klemmoù an Aljerianed merzheriet ? Traoù bihan a raont : kavoud kuzhioù, otoioù, lojeis ha dougen malisennoù leun a vilhejoù, rag gwir eo, charread a raont d'ar Suiss ar milionoù serret beb mis e-touesk isili ha mignoned an FLN o chom er Frañs (tost d'un hanter vilion a Aljerianed a zo en tu-mañ d'ar mor). A beb sort tud zo : skrivagnerien, kelennerien, sindikalisted iwe, beleien, tud peustost d'ar PCF hag esisili e-leizh, « gochisted » (trotskisted d'ar c'houlz-se), ha goude-se forzhig komedianed ha tud deus an tele... Tamm-ha-tamm e-gis-se e vo steuñvet ur rouedad stank pe stankoc'h, kled awalc'h douzh ar poliss, gant mignoned an Aljeri hag an Aljerianed ha dreistoll tud heuet gant ar bresel

hudur hag ar bourewierezh runkunas a ren du-hont (afer Audin, marw etre daouarn ar bourew, ha H. Alleg a skrivo al levr **Ar Gistion** war an traoù euzhus en deus gwelet, en deus graet trous ha divleupet kalz tud).

Re hir, ha hirvoudus, vefe adskrivañ oll doareoù al levr, med fentus awalc'h eo gweled kizhier (ha targizhier) skilfoù hir an DST o logota pe razheta e-mesk tud kran an « tout Paris » hag ar c'h « Quartier Latin » ; hirissus eo klewed garmadennoù ha rifadennoù an Aljerianed dastumet e Paris ha merzheriet en tier poliss ; estlammus iwe adlenn tammoù deus ar prossesoù niverus eneb d'an dougerien valisennoù difennet gant avokaded evel an aotroù Vergès (breur P. Vergès ar Reunion) ha gant testoù evel Sartre, Maspero pe Teitgen, bet sekretour meur prefed Aljer ; med truezus eo un tamm gweled ar fachiri a sav etre Jeanson (ha na chom ket da derlepañ etre diw veaj, er Suiss, er Beljik...) ha H. Curiel (lazhet e Paris arlene) a glask aosañ un eil rouedad e-kichen heni ar

c'helenner ; souezhus eo iwe lenn pegen disali oa an dougerien valisennoù war gement poent deus o c'helennadurezh politikel, goude oant oll tud a-gleiz, ruz-tan, dispac'herien ! Med mont a ra en-dro ar rouedad, pe rouedadoù-se kentoc'h, beteg fin ar bresel, daoust d'ar stourmerien dastumet, flatet pe disklêriet peurliessañ gant isili gwerzhed d'ar poliss ; e-touesk an dud serret, zo un toullad merc'hed yaouank, ar pezh a ray digarez d'ar poliss ha da gasetennoù an tu dehoù d'ober deusoute liboudennoù, cholgened Arabed milliget an FLN, ha memes polisi hemañ pe hemañ all deus o renerien !

Da c'hoùd, ne oa ket kamaraded Jeanson tud lureüs da stourm, rag nos-dez e vese red dehe ober kevredioù ewid an FLN, heb klemmichad, ha 'n ur ziwall da ve' tapet !

N'eo ket, eveljust, hemañ ul levr nebtu, ar c'hontrel an heni eo ! En em dommet o deus ar skrivagnerien douzh Jeanson hag ar re all ; bet int o kaoud anehe, an eürusted o deus bet da lenn

Gamma

PEZH BRESEL ⁽²⁾

. Courrière

o lizheier ; o danevelloù, da zibunañ o eñvorennoù, da zissilhañ o amzer dremenet. Ha n'o deus ket damant da dud evel Massu pe Debré ha d'ar gabiotenn o deus graet an Aljeri. Ha gwell a-se ! N'eo ket mechañs ur studiaden di-si, na klok memes, ha meur a wech e vez souezhet an den, pe feuket, gant arroudennoù zo, med reiñ a raont ar gomz, hardi, d'ar re o deus bewet ar mareoù-se, ha gwall dalvoudeg eo, beteg an dez hiziw. C'hwerc'hwerc mat douzh an tu kleiz « bihan » pe « evel a faot » e chom al levr beteg ar fin : « kehid ha ma chome tud a vicher an etrevroadelezh gant o armoù douzh o zreid, un dornadig amatourien a grede oa red dehe kemer o flass. Merc'hed, intellektualed, bourc'hisien, beleien, komunisted aet a-gostez, ha kristenien o deus graet ar pezh na rae ket Billancourt. Ra vo rebechet dehe ar pezh a garer. Med pas be' bet o-hunan. N'o deus ket goullet na klasket bezañ morse... Direnkañ o deus graet. E-barzh hon empennoù morzet elec'h eo berzet bresel an Aljeri, direnkañ raont bepred ! (p. 378).

UGENT VLOAZ WARLERC'H

Meur a gentel zo da gaoud o lenn al levr :

— pegen isel oa kouezet an tu kleiz, disunvan, aonig, flaw, dinerzh (ar PSU na vo savet nemed e 1960, ha n'eo ket espernet ahendall) : ar PCF, renet gant dorn dir **Thorez**, ha messaet gant e wreg (ur vamm dibleg el levr) a zihan buan da zaremprediñ an dougerien valisennoù ; ar sossialisted renet gant tud flaw evel **G. Mollet** a gass milieroù a dud yaouank d'ar bresel brein-se hag a lesk ar poliss (hag an arme) da vazhata ha da fraeañ ar brisonerien. **Jeanson** a lar e soñj, krak ha krenn, e mis Ebrel 1960, dirag ar journalisted : **Mollet** en deus traisset o klask peurlbladañ ar bobl en Aljeri ha peurlazhañ an « derroristed », disebant e chom ar gros deus an tu kleiz, med daoust ha rank' a ra an tu kleiz, mar bez an « opinion » el live n, chom el live n-l, gant aon mont dreisti ?... Petra ober eneb ur sort bresel diskiant ha kriz ? Al lipañ tra, herwez **Jean-son**, ewid delc'her mignoniezh an Aljerianed goude ar bresel, eo goull ar peuc'h hag ahann di stourm gant an FLN, sikour anehe gwellañ ma c'hal-

Gamma

ler, ha ser ober an dra-se, hejañ an dud, stroñsañ anehe, klask distokañ ha dihuniñ anehe. Ha fougeal a ra **Jeanson** ba fin ar gont ema o stourm ewid enor e vro hag ewid abretaad dilui ar bresel daonet-se.

— pegen pell oa, er bloawezhioù-se, ar Frañsisien diouzh an Aljerianed, an dra-se a vez gwelet pa ziskenn 30 000 deus ar re-mañ da vanifestiñ ba ruioù Paris araog fin ar bresel (11 500 zo dastumet gant ar poliss, n'ouson ket ped kant zo lazhet, fraeet, brewet o eskern, pe taolet ha beuzet er ster vras, ha den ebed na fich), elec'h pa varw 8 den e-tal ar metro **Charonne** (e-kerz ur vanifestadeg eneb d'an OAS) e vo 500 000 Parisian o heuliañ an interamant ha fromet milionoù a Fransisien gant ar marwioù-se ! Ur pennad-skrid gant **J. Daniel** (en un niverenn deus **France-Observateur** sesiset gant ar gouarnamant) a sklêrjenn ahanomp mad awalc'h : « an tu kleiz gall n'eo ket eneb-kolonialist dre natur ; mechañs eo ewid an ingalded, med a-fed ideologiezh eo impalærou, ar pezh en deus degasset aneñañ en Aljeri da vezañ ewid an 'intégration'... » (1960) !

— pegen diaes eo bet ar reusiad-se ewid an danvez soudarded o deus skiant deus hudurnezh ar bresel ha keloù deus ar bouewierezh implijet gant an arme seul vui ma washay ar bresel : sentiñ, pe disentiñ, ha neusen santiñ ! Da lâred eo nac'h mont d'ar bresel en ur vont d'ar prison pe en ur vont disertour pa c'hallont kaoud hed

o gar, ar pezh a ray war-dro 3000 yaouank, sañset. A-benn ar fin e vint harpet gant ar PCF (« tud yaouank a servij ar Frañs »), gant an UNEF kalz, ha gant ar sindikajoù ; ur manifest adu gante, sinet gant 121 den brudet (da gomañs) a ray trous ! Med n'eo ket braw degass da soñj poan-spered, morc'hed, ambren an dud yaouank-hont, koulz ar re a sentas hag ar re a dec'has d'ar Suiss hag a ranko gortos bloawezhioù araog dont war o c'his.

Ma n'eo ket hemañ ul levr da vezañ lennet ha lonket ken dibreder-se, ma vezer displijet a-wechoù gant tra pe dra, n'eus forzh, talvoudus eo, talvezoud a ra ar boan lenn ar 400 pajenn ah a d'ober aneñañ (hag a vez lennet evel ur romant).

Ar skrivagnerien, siwazh, n'o deus ket astennet o zreid beteg Breizh, ha ne raont kasimant kaos ebed deus ar Vretoned a zo bet o sikour an FLN (nemed heniennnoù o chom en-dro da **Baris**, **Lyon** pe **Marseille** lec'h int bet o c'houlennata an dud). Lâret zo deomp evelkent e oa bet Bretoned o sikour an Aljerianed, en doa kontet an dra-se p'eo bet savet an UDB hag all. Mod-all, forzh kenvrois zo bet heget da vont d'**El Djezair** d'ober ar bresel d'ar « fellaghien ». Piw e-touesk an oll re-se, koshoc'hig ewidomp, a gavo amzer, e-gis **Y.B. an Deuñv**, da gontañ deomp e vresel, pe da vihan-nañ, e eñvorennoù deus ar frapad-se a zo chomet garanet beteg ba spered ar re a oa marmous d'ar mare-se ?

Soaig an Argoad

UR C'HRAOU NEWEZ 'WID AR MARC'H ORGOUILH

N'eo ket disterniet c'hoazh an touarc'h marc'h orgouilh. Tenn e vicher memes, ma 'm eus komprenet mad... Kasset du-mañ du-hont. Labouret 'n deus ewid an Amerikaned, ar Russed, ar Japaned, hag en dewezhioù-mañ ema da vad gant an Ao. Chabrol, o klask ober konkurañs da **vBrigitte Bardot, Alain Delon**, hag all...

Ya feiz sur. Abaoe pell zo ne oa bet anavet Bigouter ebed kement-se ha kehidad diouzh e vro.

Med un dra 'm eus da c'houlenn digant ar Bigouter-se. Mezhañ 'n deus embann e levr e brezhoneg ?

Lâret 'n deus en doa skrivet anezañ e brezhoneg penn-da-benn, ha troet anezañ e galleg warlerc'h. Ha gwir eo, da 'm soñj.

Plijoud a rafe deomp lenn e levr e brezhoneg. Ya, goûd a ran : 'barzh an **Ouest-**

France int bet, tamm-pe-damm. Med gwraet zo bet tan gante abaoe, ha martese memes bet gwraet gwashoc'h gante, warlerc'h ur gac'hadenn en ul lec'h ma ne oa tamm sort paper all ebed...

Setu eo daw din goulenn ur wech c'hoazh digant **P.-J. Helias** : mezhañ 'peus deus ar brezhoneg ?

Ma n'eo ket disterniet c'hoazh ar marc'h orgouilh eo martese abalamour n'eo ket prest e graou newez c'hoazh.

Herwez ar pezh a 'm eus klewet, ema an Aotrou **Neuxpap** (1) hag e geneil eus **Kombrid** e soñj sevel dezañ beb a graou newez, peb heni unan en e barres.

E **Kervazegan** war hent **Loktudi**, a lâre ar **Benard** ewid ar Re Wenn, barzh ar **Base de Loisirs**, a lâre ar **Richard**, 'wid ar **Re Ruz** (ar **Re Ruz** sklaer ataw).

Komprenit mad, tudoù. Ur mell pezh « subvention » zo da gaoud, ha martese vo moien implijoud ur « mewel » pe zaou, ur gasketenn vraw gante war o fenn... Ha braw 'vo lakaad an « Ecomusée bigoden » war reklam ar « Syndicat d'Initiatives ».

N'ouson ket penaos e troio an traou gante, med eus un dra on sur : ne ran ket foultr kaer gant kraou newez ar Marc'h Orgouilh.

Traou all zo d'ober. Sevel ur Sal Gouelioù, sikour skol **Diwan**, lakaad un tammig muioc'h a vrezhoneg 'barzh ar radio ha 'barzh an tele... Lakaad an dud da adkavout o c'hultur, ho sewenadur 'gis vez lâret e brezhoneg cheuc'h (diwar ar gasetenn Bec'h de'i).

(1) Benard, maer Pont 'n Abad.

TELENNOURIEN VREIZH

Krouet ez eus bet ur gengevredigezh newez : **TELENNOURIEN VREIZH — HARPISTES DE BRETAGNE**, bodet enni oll delennourien, aoserien teiennoù ha kelennerien war an delenn a zo e pemp departamant Breizh.

Palioù pennañ ar gengevredigezh-mañ a vo brudañ an delenn geltiek e peb lec'h dre embann pennadoù, levrioù ha dielloù diwar he fenn, dre aosañ abadennoù-telenn er skingomz hag er skinwel, dre astenn he c'helennadurezh, dre aosañ prezegennoù, sonadegoù, prizioù ha kenstrivadegoù. Diouzh red e talvezo iwe ar gengevredigezh-mañ da zifenn gwirioù hag enor an delennourien, ar gelennerien hag an aoserien telennoù. Klask a raio iwe skoulmañ darempredoù gant ar c'hengevredigezhioù telennourien a gaver e broioù all eus ar bed ha dreistoll er broioù keltiek, Iwerzhon, Bro-Skoss, ha Bro-Gembre. Neptu e chom. **TELENNOURIEN VREIZH** war an tachennoù politikel ha relijiel.

Dilennet ez eus bet ur burew :

Presidentes : Soasig **NOBLET-LANNUON**, eus Lannuon (reneres al las-seniñ **AN DREGERIS**).

Is-Presidentes : an It. **CHARMARD-BOIS**, eus Brest (kelenneres war an delenn e Brest).

Teñzorer : an Ao. **Alain LE BERRE**, eus Gwened.

Sekretoures : an It. **Norrey JAFFRENNOU**, eus Arradon.

President a enor : an Ao. **Rémy CHAUVET** (« **MYRDDHIN** »).

Digor eo ar gengevredigezh-mañ d'an oll delennourien ha strolladoù telennourien, ken ar re a ra wardro sonerezh hag ar re a bleustr war ar sonerezh-pobl pe « folk ». Ewid kaoud titouroù ouzhpenn e c'heller skrivañ da sekretoures **TELENNOURIEN VREIZH** :

Itron **Norrey Jaffrennou**

Kêr **Alba**, Bod **Kelenn**

56610 **ARRADON**.

Komanantit da gelaouenn
c'halleg an UDB

Le Peuple Breton (service abonnements *)

BP 304 - 29273 **BREŠT-CEDEX**

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Boutin : 50 L (1)
Skoaz : 70 L (1)
Estrenvro : 60 L (1)

(1) Diverkit ar gerioù na servijont ket

Amañ an arc'hant
dre chekenn-bost (1)
dre vandat-lizher (1)
dre chekenn-vank (1)
CCP RENNES 2365-76

Fanch Morvannou

**Le breton,
la jeunesse
d'une vieille langue**

préface de R. Lafont

Ul levr newez deuet er-maes, ha moulet gant « Les Presses Populaires de Bretagne » ; gant **Fañch Morvannou** eo bet savet ; ul levr a studi, mes iwe diasezoù da brederiañ war istor ar brezhoneg hag ar Vretoned, ha muioc'h c'hoazh war o amzer-da-zont. Kavet vez da brenañ e « Presses Populaires de Bretagne » 24, r. Erwan Marec 29200 **BREST** (30 L, misoù-kass hag all).

STAJ BREZHONEG WAR AR MAES EN BRO-DREGER

Savet vo ewid an eil gwech ur staj brezhoneg war ar maes gant **Kreisenn Sewenadurel Lannuon** epad sizhunvezh kentañ mis Gwen-golo, adaleg ar sul 31 a vis Eost da nos, betek ar sadorn 6 a vis Gwen-golo. Digor vo d'an oll a zo barreg da gompren ar yezh heb re a boan hag a oar komz anezi madig awalc'h dija.

Plasset 'vo peb stajiad en ur menaj e-lec'h vo red dezañ labourad gant tud an ti ; lavaret 'vo bet d'ar venajerien komz nemed brezhoneg ouzh ar stajidi : evelse e teuo brezhoneg gante tamm-ha-tamm, evel ma vez komzet bemdez gant an dud war ar maes.

Red eo gouzoud e vo stard al labour a-wechoù, med gounidus e peb keñ-ver, rag bewañ e brezhoneg gant tud ur menaj zo dreist d'en em lakaad da gomz ar yezh en ur stumm naturel ha da anavezoud gwelloc'h buhez an dud war ar maes.

Klasket vo iwe sevel ur veilhadeg pe ziw e-kerzh ar sizhunvezh.

Ar staj-se ne gousto kasimant netra deoc'h, pa vo lojet ha maget gant ar venajerien peb heni eus ar stajidi, ha ne vo goulennet diganeoc'h nemed 50.00L ewid bezañ inskrivet (implijet 'vo an arch'ant-se ewid paeañ an assu-rañs).

M'ho peus c'hoant d'ober ar staj, kassit ul lizher pe ur bellgomzadenn, ewid goulenn ar follenn-inskrivañ da : **Soasig GRALL**, Rés. La Frégate 22700 PERROS-GIREG ; pellgomz (96)23.33.42.

ERC'H GWENN HA LANW DU

Epad reverzhi zu an Tanio, goude bezañ nac'het degemer ar Vretoned, ez ae President ar Republik da riskañ war estell e Courchevel.

Diskan (an oll assambles)

Brawoc'h riskañ war an erc'h gwenn
Eged e Breizh war ar vouilhenn,
Brawoc'h reier gwenn Courchevel
Eged traehz Tregastell (2 w.)

1

Epad ma tislont an Tanio
Flaer ha loustoni war hor bro
Da Gourchevel ar President
A ya da glask diduamant.

2

Aet da Baris ar Vretoned
Da c'houlenn bezañ sikouret
A ressewas d'o degemer
Dispris ha taolioù-treid 'n o rêr.

3

Degemeret ar Vretoned
Gant polised, CRS-sed,
Ar President en Elysée
Gant lanw du ne ra foultre.

4

Ne ra foultre na gant Perros
Na gant Ploumanac'h er mardos
Ur soñj hebkén zo en e benn
Mont da riskañ war an erc'h gwenn

5

Bouzar douzh klemmoù Breizh-Isel
'Wid mont buan da Gourchevel,
Un demokrat n'eo ket hennezh
Pa 'n deus prennet dor e bales.

6

Ni gasso keloù deus ar fuel
D'ar President e Courchevel
Dre vouezh klemmus al lapoussed
Pluñv o diwaskell kailharet.

7

« Pa vo fin d'ho riskadennoù
Deuit da gemer aer hon aotchoù
Etre Rosko ha Kastell-Paol
C'hwi a c'hwesso c'hwes ar petrol.

8

« Risket ho peus war an erc'h gwenn
Diwallit mad hivisiken
Da gouezañ war ar bezhin lous
'N ur riskañ war ar vein lipous.

9

Ar bloaz a zeu tud an Arvor
Ma n'int ket sod ha divemor,
A lâro deoc'h a vouezh uhel
« Kerzh da riskañ da Gourchevel ! »

P.M. Mevel

labour e Breizh

Gouied a ran penaos ema ho kelaouenn a-du ged stourm Diwan. Setu perag e skrivan deoc'h ewid kemenn d'ho lennerion ema daet e-maes an timbr "DIWAN".

An timbr-se gwerzhet pemp santim àrn-ugent, a zo bet gwaet ged Komite skoazell DIWAN AN ALRAE da zastum argant ewid ar skol DIWAN a zo bet digoret an ALRAE d'an 8 a vis Mae 1980.

An timbr-se a c'hell boud peget doc'h ar goloioù-lizher e-tal an timbr-stad.

An dud a faot dehe endevoud an timbr-se a c'hell skriv da Joël LE BARON, Ti Nahué KRAC'H 56400 AN ALRAE.

Ho trugarekaad a rar ewid hon skoazelliñ en hor stourm.

LIZHEROÙ

Kamaraded ker,

Setu chekenn va adkomanant, diler-c'hiet un tammig. Pewar bloaz so dija e lennan ho kasetenn, ha pa oan c'hwe-zeg vloaz e oan martese ho yaouankañ lenner komanantet.

Aet omp, POBL VREIZH ha me, war an oad assambles : deuet on da vezañ ampartoc'h war ar brezhoneg, ha war wellaad ez eo aet ho kasetenn, deuet bremañ da vezañ unan vraw ha chomet ken stag he c'halon douzh planedenn ar Vretoned.

Un dudi e vez ataw ewidon ressew nive-renn diwezañ POBL VREIZH, din da gaoud an doareoù diwarbenn kudennoù gwirion ar vro, surtoud ewid ur paotr o chom kehidal diouzh Breizh, evel meur a Vreton all, siwazh !

Trugarez vras da skipailh POBL

VREIZH, ken kaloneg ha ken oberiant en desped d'ar c'hudennoù diniver.

Ha buhez hir ha frwezhus d'ho kasetenn, d'hor c'hasetenn.

Gant va gwellañ gourc'hemennou.

Cl. Rilly-Le Meur, 41000 Blois

Trugarez vras iwe d'hor lenner yaouank eus Blois... Ya, soñj hon eus eus e lizheroù kentañ, eus an istim a ziskoueze kaoud ewid POBL VREIZH adal ar wech kentañ m'en deus bet tu d'he lenn. Frealzet e vezer gant lizheroù sort-se. N'int ket stank, se ne sinifi ket e chom al lodenn vrassañ eus komananterion ha lennerion b/POBL VREIZH diseblant : ar c'hontrel zo gwir, peogwir e talc'hont da lenn POBL VREIZH, da gomanantiñ, ha da kass o gwenneien ! Trugarez vras memestra da baotr yaouank Blois !

DA'M BUHEZ

Gwechall ne oa ket stank ar re a yae da vale bro. P'emaomp bremañ e mare ar vakañsoù, hon eus soñjet e vije mad, martese, lakaad lennerion hor c'hasetennig da lenn ur barzhoneg eus an amzer gozh... Gant **Yann-Vari Joubious** (1806-1888) eo bet skrivet. Ganet en Arzh, unan eus brassañ inisi pleg-mor ar Mor-Bihan, ez eas **Joubious** da veleg, evel kement Breton, pe dost, lakaet war ar studi en amzerioù-se. Dont a reas da vezañ sekretour e eskob, un den null awalc'h red eo lâred, ha mont a reas teir gwech da Rom en e blass, da weled ar pab. E-kerz unan eus ar beajoù-se, ez eas **Joubious** beteg Napl : gweled a reas Napl, med ne varwas ket, pas kerkent d'an nebeutañ. Mes ur barzhoneg a skrivas, unan eus ar re gærrañ bet savet gantañ, ha bet embannet war-un-dro gant reoù all en e zastumadenn **Doue ha mam bro** (1844).

AR FALZ

kelaouenn drimisieg an Emsav diasezet gant Yann Sohier, bodet ennañ skolaerion ha kelennerion Vreizh a-du gant ur skol vreizheg ha laik gwirion

Lennit Ar Falz ! Komanantit d'Ar Falz !

(40L ewid 4 niv.)

AR FALZ, Str. Kan-Ar-Gwez - 29245 PLOURIN-MONTRouLES
KRP 430-20 H ROAZON

AL LIAMM

ar gelaouenn nemeti o roiñ, 6 gwech ar bloaz barzhonegoù, kontadennoù, pennadoù a beb sort ha keleier 80 pajenn e peb niverenn - Rener : Ronan Huon

komanant : 50 L - Studierien : 35 L

Teñzorer-merour : P. Le Bihan - 16, rue des Fours-à-Chaux
ST.SERVAN 35400 ST.MALO - CCP 5349-06 PARIS

DA'M BUHEZ

Napl, 16 Ebrel 1841

Ne ouian ket ha boud a zo er bed
Ul lec'h kàerroc'h e'id al lec'h a welan !
Ewidon-me, biskoazh ne 'm eus gwelet
Douar ker souezhus, mor ker glas, heol ker splann.
Hañval genin eh evan ar yec'hed !
An nerzh, me 'gred, a gresk ennon bemdez.
Napl, ewidous neoazh ne vennan ket
Lesel mam bro, Breizh-Isel, mam buhez !

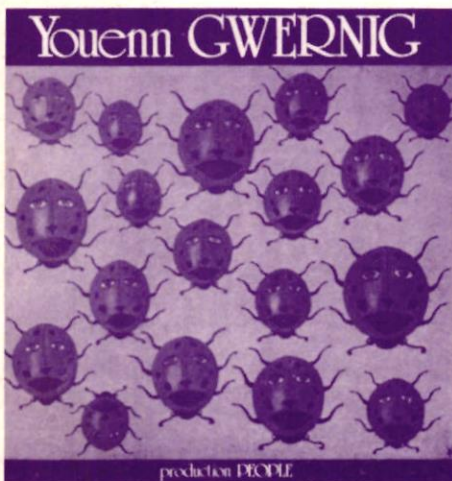
Doc'h ar sav-heol em menez Sorrent,
Castelamar, Salern hag Amalfi ;
Doc'h ar c'huzh-heol, Pouzzol, kêr vras a-gent,
Doc'h ar c'hreisnos, ar Vesuv, Portici.
Inisigi Ischia, Procida,
Capre meinel, a zo doc'h ar c'hreistez
Da'm daoulagad neoazh ne blij netra
'El Breizh-Isel, mam broig, mam buhez.

Pa valean àr ar Villa-Real,
E Toledo, etal maner ar Roue,
A pa bedan en ilis-katedral,
Bras eo meurbed ma flijadur, gwir e(o).
Mes pa dostain da'm c'hozh kêrig Gwened,
Brassoc'h e-leizh 'vo c'hoazh ma lewenez !
E'id Bretoned, nend eus a eürusted
'El boud e Breizh, hon broig, hon buhez !

Gouied em eus er broioù diamen
— Bete bremañ reizh mad n' er gouien ket —
Ne oa netra er bed hag a garen
'El ar vroig en deus man desavet.
Kalz 'vehe gwell genin gweled bleuñv lann
E'id ar frwezh kàer a zo e Napl er gwez !
Me 'drohe kein d'ar mor glas, d'an heol splann
E'id moned buan da'm broig, mam buhez !

Bemdez kasi me 'ya, àrdro serr-nos,
E'id ma f(e) war blank, da vale àr ar mor ;
Bemdez kasi me 'ra da'm zreizhour kozh
Kaniñ ar werz a gan kement treizhour.
Lies an dâer a za da'm daoulagad !
— Perag enta, perag e ouelan-me ?
— Soñj a za din eh aen ged bag ma zad
'Ar ar morig a mam bro, mam buhe(z) !

Pegourz enta e welin-me Roltas,
Arzh, Isenac'h, Sarzhaw, ar vro pinw(id)ig ?
Pegourz eh in da ilis Lokeltas,
Hag eh evin a win gwenn Ilurig ?
Kàer eo gweled ar bagoù a Visen ;
Mes kàerroc'h c'hoazh gweled bagoù Sene !
— Ne garzen ket boud beziet amañ !
Gwell 'vo ma c'horf em broig, mam buhe(z) !

Deuet eo er-maes trede pladenn Youenn Gwernig : kreñv ha nerzhus e chom mouezh Youn Vras ; brezhoneg, galleg ha saosneg a glewer. Plijoud a ray ar bladenn-mañ d'ar re a oa o c'hortos gwerzennoù ha kanennoù newez un den ken tener e galon ha m'eo uhel e vent.

**Bez' e c'heller
kaoud
dastumadennoù
klok eus
« Pobl Vreizh »**

**niv. 95-117,
keinnet,
fichet,
kempenn :
80L. an tamm.**

Skrivañ da : UDB, BP 304 29273 BREST Cedex

Paperenn ewid goulenn mont e-barzh

UDB

Hanw hag hanw-badez

Chomlec'h

Goulenn a ran moned e-barzh Unvaniezh Demokratel Breizh

D'an (d'ar)

19

Sin :

Da gass en-dro
(troc'het pe adskrivet) da

UDB B.P. 304 - 29273 BREST-CEDEX

Fest ar vazh, pe krampouezh gwinizh ?

POBL VREIZH

Aet eo ar vazh en-dro er bloaz-mañ, e-leizh... E Plogonv dreistoll. Pell, pell he deus padet fest ar vazh, hag epad misiou ha misiou, e chome ar re a zo a-du gant an nukleel, sioul ha didrous e-barzh o zouloù, nemed unan bennag hag a zigore e veg, hag hennezh e vije bet gwelloc'h dezañ roiñ peuc'h... Afer an Nukleel e Breizh he doa degasset un tamm braw a reus ; ar re a felle dezo gweled lamm war-raog ekonomiezh Vreizh o tont diwar an nukleel, eh en em sile an arvar yud en o fennoù, pe, kentoc'h, o weled ar mor a dud o vont da Blogonv da bardonañ ur wech an amzer, e santent ervad ne oa ket tu, bremañ, da sevel a-eneb ur sort emsav, un emsav aet da vresel, pe dost. Pennoù bras Paris e oa poent dezo ober un dra bennag evelkent, ha pa lârer « pennoù bras », eo red kompren « ar mestr bras », paotr e akordeoù...

Arsa ! Deuet an Tanio da zegass ur reus all, ha da strewiñ war aotchoù hanternos ar vro foerell flâerius e gac'hadennou... Aet Bretoned vad ar c'hornad da Baris, an tu kleiz, an tu kreiz hag an tu dehoù mesk-ha-mesk. Ewid degemer, e roer dezo fest ar vazh hardi ; en «Elysée» e refuser degemer anezo ; lod anezo, o tont d'ar gêr endro, a ro da c'hoùd ez int aet da Baris evel Galloued pe Frañsisien, ha deuet d'ar gêr evel Bretoned. Gwell-a-se, beteg ur serten poent. Mes fest ar vazh Paris, nac'hadenn an « Elysée » a zegassas ar foerell d'ar re-se eus Breizh, tud e karg, aet e-barzh hag all, hag all, hag a gav dispar, dalc'hmad hag ingal, kement hag a vez soñjet, lâret ha gwraet e Paris. Setu, memestra, goude meur a fest ar vazh, e oa krog lod eus ar Vretoned vad-se d'en em soñjal. N'eus netra gwashoc'h eged pa 'n em lak unan bennag d'en em soñjal. Ouzhpenn kement-se, ema botadeg vras president ar Republik o tostaad. Arabad e vefe krignet re ar bern greun mad zo dre amañ ewid an tu dehoù : Breizh a dalv aour ewid ar gouarnamant...

Setu e oa red en em lakaad da roiñ krampouezh gwinizh d'an dud.

D'an 19 a Vezheven, en « Elysée » e oa ar billig war an tan, hag aet Giscard e hunan da grampouezheres. Ar grampouezhenn gentañ a vez mad douzh ar seizh sort kleñved, a vez lâret. Setu e oa lod o c'hortos burzhudoù ewid Breizh, rag red eo lâred eo klañv bras an ekonomiezh anezi, hag e oa red lousaouiñ anezi, pelloc'h.

Mes c'hwitañ he deus gwraet ar grampouezheres memes war ar grampouezhenn gentañ : an toas ne dalveze mann ebed ; gant bleud kozh aet da fall 'oa bet gwraet, setu netra, mann, n'eus bet gwraet netra gantañ, stlapet eo bet war an teil, null...

Petra zo bet roet da'r Vretoned, bloñset o feskennoù gant an taolioù-bazh ? Netra. Nemed ur reoriad mez ewid ar re anezo a oar c'hoazh petra eo kaoud mez. Rag paotr an « Elysée » aet diwar dro e billig ne oar ober na krampouezh na yod-kerc'h. Prometiñ, prometiñ, an dra-se a oar ober, evel ar re a oa en e raog er memes pales gantañ. Prometiñ e vo achuet an heñchoù bras e 1983, pa oant da vezañ gwraet e 1975. Prometiñ awel ha moged, traou na gargont ket kof ne vern penaos. Memes Marcelin, memes Guermeur o deus kavet blas an trenk gant ar

soubenn. Josselin, deus ar PS, en deus kavet evel den dilennet e oa mad awalc'h aroubenn, hag evel PS en deus kavet e oa-hi fall pud... An dra-mañ vo da verkañ e-barzh istorioù Breizh da-zont...

Promessaou Giscard zo goullou ; goullou e vezont bewech, ha n'hon eus netra da c'hortos digant Paris. Ne c'hellomp kontañ nemed warnomp-ni hon hunan ha n'eo ket ober evel ar glaskerien vara a wechall, hag e vese roet dezo beb a skudelladoubenn danaw...

Bezomp sirius : bez e c'hellfe Breizh mont war raog war veur a dachenn, ha da gentañ oll, war an dachenn ekonomikel : ar pezh a vank dezi, ar pezh a vez refuset dezi, ar pezh a vo red dezi kaoud diwar stourm kaled, eo ar galloud politikel. Ar pennoù bras 'gis Breizh, o daoulagad paret gante warzu Paris dalc'hmad, tudigoù n'int ket gouest d'en em zalc'her en o sav, ken boas ha ma 'z int da vont war o farlochoù ha d'en em lakaad war benn o daoulin, ar re-se n'eo ket gante e teuo ar galloud politikel ewid Breizh. Mewelion a renk isel, tud o krenañ ewid o zamm kalite pe o zamm karg, pa vez muselloù ar mestr bras o vont en-dro araog memes ma ve deuet an disterrañ komz 'maes e c'henoù...

Bew, nerzhus, yaouank ha leun ha deltu eo Breizh koulskoude. Ha Breizh evel Breizh, ha n'eo ket evel matezh Paris. D'ar 14 ha d'ar 15 a Vezheven he deus bodet an UDB 30 000 a dud e Brest da genver GOUEL POBL VREIZH. 30 000 a dud n'eo ket 3 000. D'ar memes mare e oa gouelioù all, hag e Paris na c'helle ket an aozerion aneze ober hanw eus kemendall a dud, pell ahane. Diskouezet he deus an UDB e c'hell bodañ tud, n'eo ket kement-se en-dro dezi, mes en-dro d'ur pal, AN EMRENEREZH : 10 000 a dud e-barzh an hall bras o stlakañ o daouarn en ur glewed ar gomz-se, an dra-se zo newez awalc'h e Breizh, hag ez eo un dra a ro fiziañs en amzer da-zont.

E-kerz ar gouel o deus Herri Gourmelen e galleg, ha Fañch Morvannou e brezhoneg, roet da c'hoùd e vefe, da genver ar votadeg-president ar Republik da zont, ur c'handidad ewid pobloù gwasket ar Frañs. O c'hortos kemendall e oa ar Vretoned, mes iwe tud an Oksitani, ar Vro-Vask, an Teroueroù ha Departamantoù Tramor. Aet eo da get an amzer ma chome mud ha dinerzh ar strolladoù politikel frammet en un doare disheñvel diouzh ar strolladoù gall frammet, int-i, diwar batrom ar rouedad unvan ha disrannadus. An emrenerezh en dez hiziw a vez sellet outañ muioc'h-mui evel un dra red, modern, evel un dra o tegass muioc'h a zemokratelezh.

Red eo bremañ diwall na vefe lâeret an emrenerezh diganeomp, na diheñchet, red eo lakaad frammoù en-dro dezañ. Mes gant un emrenerezh sokialour lakaet da bal, e weler dre amañ hag e lec'h-all tud hag a oa pladet o'n em lakaad en o sav. Ema gouenn ar glaskerien vara o vont war vihannead ; ema an aon o vont kuit tamm-ha-tamm diwar hon tro, deuet eo c'hwes vad ar frankis beteg hor fronelloù, hag e kerzhomp dispont trema kompesenn ar vuhez.

UDB